HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ודייני גולה אמרי [א]כל שהעול כובשו לא הוי שיור כל שאין העול כובשו הוי שיור [ב]ולא פליגי הא בדיקלי הא באילני בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני מהו אותו חרוב הוא דלא קני הא שאר חרובים קני או דלמא שאר חרובין נמי לא קני אמר ליה [ג]לא קנה איתיביה חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני לא קנה מאי לאו אותו חרוב הוא דלא קנה הא שאר חרובין קנה א"ל לא אפילו שאר חרובין נמי לא קנה תדע דאילו א"ל שדי מכורה לך חוץ משדה פלונית ההיא הוא דלא קני הא אחרנייתא קני אלא לא קנה ה"נ לא קנה ואיכא דאמרי בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני מהו שאר חרובין ודאי לא קני הא מה ששייר באותו חרוב קני או דלמא אפילו מה ששייר באותו חרוב נמי לא קני א"ל [ד]לא קני איתיביה חוץ מחצי חרוב פלוני חוץ מחצי סדן פלוני שאר חרובין לא קנה מאי לאו שאר חרובין הוא דלא קנה הא מה ששייר באותו חרוב קנה א"ל לא אפי' מה ששייר באותו חרוב נמי לא קנה תדע דאילו א"ל שדי מכורה לך חוץ מחצי שדה פלוני ההוא הוא דלא קנה הא אידך קנה אלא לא קני ה"נ לא קני בעא מיניה רב עמרם מרב חסדא המפקיד אצל חבירו בשטר ואמר לו החזרתים לך מהו מי אמרינן מיגו דאי בעי אמר נאנסו מהימן השתא נמי מהימן או דלמא (א) אמר ליה שטרך בידי מאי בעי א"ל [ה]מהימן ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי א"ל וליטעמיך וכי א"ל נאנסו מי מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי אמר ליה

סוף

דייני גולה. שמואל וקרנא בפ"ק דסנהדרין (דף יז: ע"ש): **כל שהעול כובשו.** חורשין היו בבקר סביב האילנות ואם העול כופף את האילן ועובר השור לדרכו ואין האילן מעכב השור לא חשיב. ומיהו אם אין אילנות גדולים בשדה אלא אלו הוו שיור כדאמרן [סט:] גבי דיקלי: **הא בדיקלי.** מילתיה דרב: **הא באילני.** שהעול כובשו דשיעור דעליית חבל לא שייך בהו דבלא חבל עולין בכל שאר אילנות על ידי ענפים המתפללים לכל צד. ושיעורא דכבישת עול נמי איכא למימר דלא שייך בדיקלי דאפי' היכא דכביש ליה עול חשיב הוא אם עולין לו בחבל: **חוץ מחרוב.** המורכב פלוני חוץ מסדן השקמה פלוני והיו בה הרבה חרובין וסדנא מהו דאם הוה שתיק לא היו מכורין בכלל שדה אבל עכשיו ששייר אחד איכא למימר דשאר חרובין מכר לו או דלמא שיורי לא יגרע כחו אלא אפילו שאר חרובין נמי לא קני הלוקח דבשביל שייפה המוכר את כח שלו שפירש בפירוש אינני מוכר לך ההוא חרוב אין לנו לגרע כחו בשאר אלא אי איכא מילתא לטפויי בהאי חוץ כגון דרך מטפינן ליה כדאמר במתניתין(א) ומודי ר"ע בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך ליקח לו דרך והאי חוץ מחרוב פלוני דקאמר לשייר דרך להאי (ב) דקא נתכוין ולא למעט השאר ואפי' לרבנן נמי איכא למימר לפיכך אמר חוץ מחרוב פלוני דבההוא חרוב היה חפץ יותר ולא היה רוצה שיתבענו לוקח לדין ולחרוב זה איכוין לשופרא דשטרא אבל על שאר חרובין לא חייש לכתוב שופרא דשטרא דמ"מ בוטח הוא במאי דקי"ל שאין חרוב המורכב נמכר בכלל שדה. כן נראה בעיני ועיקר: (הג"ה. **א"נ לא קנה.** לא הוא ולא זולתו דכיון שאפי' לא פירש ליה חוץ כגון אלו אינן נמכרין בכלל שדה ה"נ לא קנה ולא פירש הללו אלא להודיעו שכל אילן שבאותה שדה הרי הן כמו אלו ולא נמכרו. ע"כ): ה"ג **איתיביה חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני לא קנה.** ולא גרסינן אותו חרוב לא קנה דא"כ קשיא מעלייתא היא ולא מצי לתרוצי לקמיה שאר חרובין נמי לא קנה: **לא שאר חרובין נמי לא קנה.** דהאי דקתני לא קנה אשאר חרובין קאי וכל שכן האי דקמשייר ולאשמועינן אתא דלא הפסיד שאר חרובין בשביל ההוא דשייר יחידי: **תדע.** דלא קני: **חוץ משדה פלוני.** הסמוך (ג) לו חוץ למיצר: **הא אחריני קני.** בתמיה והלא שדה אחת מכר לו ולא השאר: ה"ג **אלא לא קני ה"נ לא קני.** כלומר אלא פשיטא לן דלא קני הלוקח שאר שדות דהא המוכר שדה אחת לא מכר כל שדותיו בכלל ובשביל שאמר שטות זה חוץ משדה פלוני אין לנו לומר שמכר מה שלא רצה למכור דשדה אחת נתכוין למכור ולא שתי שדות ה"נ המוכר את השדה לא מכר חרוב וסדן דחשיבי שדה בפני עצמן והלכך בשביל ששייר אחת מהן בלא צורך אין לנו לומר שמכר השאר: ואית דגרס **אלא לדמי ה"נ לדמי.** כלומר באותו שדה שמכר שייר לעצמו דמי ההוא שדה דקאמר חוץ משדה פלוני ה"נ ה"ק שדה מכור לך חוץ מדמי חרוב פלוני ויש עוד פירושים אחרים ולא נהירא כלל גירסא זו ופירושה (ד) משובש היה בספרים ליתן טעם בדבר כיון דלא קני אמאי קאמר חוץ משדה פלוני ומיהו הטעם כדפרישית לשייר ליה דרך לההוא חרוב או לההוא שדה ששייר נתכוין וכדאמרינן נמי (לעיל דף סג:) גבי על מנת שהדיוטא העליונה שלי ששייר מקום זיזין ומיהו היכא דליכא לטפויי שום דבר אין לנו לומר כיון דליכא לטפויי לגרועי נתכוין דדי לנו אם אינו מטפי ומרויח בשיורו אלא שיפסיד בתמיה: **חוץ מחצי סדן פלוני מהו.** ולהאי לישנא פשיטא ליה דחוץ מסדן פלוני לא קנה נמי שאר סדנין: **שאר חרובין פשיטא הוא דלא קני.** כדאמרן טעם לעיל תדע דאי א"ל כו': ומשני **לא מה ששייר באותו חרוב נמי לא קנה.** והא דקתני שאר חרובין לא קנה הכל קורא שאר חרובין אפילו חצי חרוב הנשאר: והכא נמי גרסי' **אלא לא קני ה"נ לא קני: בעא מיניה רב עמרם כו'.** משום דדייני גולה נקט לה הכא: **בשטר.** שכתב כמה הפקיד לו וחתמו בעדים ואהני ליה האי שטרא דלא מצי טעין נפקד להד"מ: **וא"ל.** נפקד היום ולמחר החזרתיו לך מהו דהא קי"ל בחזקת הבתים (לעיל דף מה:) דהמפקיד את חבירו בעדים א"צ להחזיר בעדים אבל הכא דאיכא שטר ביד המפקיד מי אמרינן דה"נ מהימן מיגו דאי בעי אמר נאנסו והוה מהימן ובשבועה כדלקמן [ע"ב] וכדכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם (שמות כב) שהתורה האמינתו לנפקד השתא נמי מהימן ובשבועה כדלקמן [ע"ב] דמה לו לשקר אי בעי הוה פטר נפשיה בטענת שקר דנאנסו ומשום דלא רצה לשקר ואמר החזרתיו נאמן: **או דלמא אמר ליה.** מפקיד שטרך בידי מאי בעי לא היה לך להניח השטר בידי אילו החזרת לי פקדוני כדי שלא אחזור ואתבענו וכמו מה לי לשקר במקום עדים דמי ולא אמרינן מה לו לשקר: **וליטעמיך אילו אמר ליה נאנסו כו'.** הלכך לא מצי למיטען מפקיד שטרך בידי מאי בעי ולמה לי לשקר במקום עדים לא דמי דהא עביד איניש למידחי ואמר אבדתי את שטרי ונפקד נמי לא הוה חייש לשטרא משום דהוה מצי למיפטר נפשיה בטענת אונס אבל מלוה את חבירו בשטר לא מצי טעין לוה פרעתי דא"ל אידך שטרך בידי מאי בעי וגבי לוה ליכא שום מיגו דאפי' טוען נאנסו צריך לשלם דמלוה להוצאה ניתנה:

לאו

חוץ מחרוב פלוני אותו **לא** קני. לא גרסי' אותו חרוב דהא מסיק דשאר חרובין נמי לא קנה ומיהו לפי הספרים דגרסי בתר הכי אלא לדמי ה"נ לדמי גרסי' ליה שפיר ודמי חרוב לא קנה בקרקע[א]: **או** דלמא **מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי.** אפילו למ"ד (כתובות יט.) מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ומהימן לוה לומר דפרוע הוא[ב] ולא אמר א"כ שטרך בידי מאי בעי התם משום דזימנין אפשיטי דספרא זייר ליה דעל הלוה ליתן שכר כתיבת השטר ופעמים כשאין לו ללוה נותן המלוה בשבילו אבל הכא אין על הנפקד ליתן שכר ועוד דהתם לוה מאמין למלוה להניח שטר בידו משום דכתיב ביה תומת ישרים תנחם[ג] כדאמרי' בהמפקיד (ב"מ דף לה.) אבל הנפקד אינו מאמין את המפקיד ולעולם אינו מחזיר את הפקדון עד שיחזיר לו השטר ועוד דאין מדקדק כל כך לוה אחר המלוה לפי שעשה לו טובה: **ולימא** ליה **שטרך בידי מאי בעי.** לאו משום דליהוי מיגו במקום עדים קפריך דא"כ מאי משני וליטעמיך כי א"ל נאנסו מי מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי הא כי אמר נאנסו לא מוכחא מילתא דלאו קושטא קאמר דאע"פ שהשטר בידו יכול להיות שנאנסו[ד] אלא אור"י דס"ד דמקשה דהא דקאמר דנאמן נאמן לגמרי קאמר אפי' בלא שבועה[ה] ולכך היה סבור דבלאו מיגו דנאנסו מצי למימר החזרתי לך דאי ע"י מיגו דנאנסו אמאי נאמן בלא שבועה ולהכי פריך ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי ומשני דמטעם מיגו נאמן ופריך כי אמר נאנסו לאו שבועה בעי:

מסורת הש"ס

א) [לקמן עא.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' או דלמא מצי א"ל שטרך: (ב) רשב"ם ד"ה חוץ מחרוב וכו' דרך להאי חרוב נתכוין ולא: (ג) ד"ה חוץ משדה פלוני הסמוך למצר כצ"ל ותיבות לו חוץ נמחק: (ד) ד"ה ה"ג אלא וכו' זו ופירושה ופירוש משובש:

מוסף תוספות

א. דלהכי א"ל חוץ מחרוב וסדן הפלוני לשייר באותה שדה שמכר חלק אחד כמה ששוה אותו חרוב או אותו סדן. רשב"א. ב. במגו דאי בעי אמר מזויף הוא. רמב"ן. ג. אם לא שאדם נאמן וישר הוא לא היו מעשרין אותו מן השמים. רש"י ב"מ לה. ד. כיון דהשתא טעין ליה נאנסו אימת הוה ליה לקבולי שטרא. ריטב"א. ה. (דהאי דקאמר ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי לאו רב עמרם הוה אלא תלמודא הוא דבעיא ליה לברורה דמלתא. רשב"א.)

רבינו גרשום

כל שהעול כובשו. שהיו רגילין לחרוש אילנות במחרישה כשדה זרעים ומשימין עול בראשי השורים כעין שאנו רגילין ואם מכה העול באילן כשהוא חורש והעול כופף את האילן ודאי מכרו דלא הוי דבר חשוב. ואידך שיש בהן כח דאין העול יכול לכובשן הוי שיור: הא בדיקלי. בעינן כל שעולין לו בחבל: בעא מיניה רב אחא מרב ששת. אם אמר לו קרקע אני מוכר לך חוץ מחרוב זה וחוץ מסדן פלוני ואיכא חרובין אחריני מורכבין וסדן שקמה מהו. מי אמרי' הואיל דבלא תנאי נמי לא מכר שום חרוב מורכב ולא שום סדן שקמה דקתני מתני' לא מכר לא חרוב המורכב ולא סדן שקמה והאי הואיל דקא מתני ליה הכי חוץ מסדן פלוני לטפויי ללוקח קאתי דמשמע הכי האי הוא דלא יקנה הא שאר חרובין קני. או דלמא אפי' שאר חרובין נמי לא קני והאי דקאמר הכי משום האי טעמא דאמרי' לקמן לדמי: א"ל לא קני. אפי' שאר חרובין: תדע. דאפי' שאר חרובין נמי לא קנה: דאילו אמר ליה מוכר ללוקח שדי אני מוכר לך חוץ משדה פלוני. כלומר חוץ מן אותה שדה. וכי מי אמרי' ההיא דלא קני הא אחרנייתא דיליה קני בתמיה. והא לא אמר ליה שדותי מכורין לך. אלא לדמי דאמר ליה שדי אני מוכר לך חוץ משדה פלוני שאיני נותן לך באותן דמים שנתתי לך זו. אבל איזו מן האחרות שתרצה אתן לך באותן דמים שנתתי לך זו. הכא נמי להיכא דאמר ליה חוץ מחרוב פלוני וחוץ מסדן פלוני אפי' בלאו הכי לא קני ליה. לדמי קאמר ליה. כלומר שאותן איני

עין משפט
נר מצוה

נג א ב מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' יב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רטז סעיף ד:

נד ג טוש"ע שם סעיף ד בהג"ה:

נה ד טור שם ועי' בב"י:

נו ה מיי' פ"ב מהל' שכירות הל' יב סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' רצו סעיף ב:

רבינו גרשום (המשך)

נותן לך אלא בדמים יקרים אבל האחרים אתנם לך בדמי שאר אילנות. ואמר לן המורה"ה האי לישנא דלדמי לאו דוקא כל כך. אלא האי לישנא מסתבר שפיר דכתב אלא לא קני הכא נמי לא קני: חוץ מחצי חרוב מחצי סדן שקמה פלוני מהו. מי אמרי' הואיל דבלאו הכי לא קני שאר חרובין מורכבין והאי דקאמר הכי לגרועי לנפשיה קאתי ושאר חרובין ודאי לא קני. והאי חצי חרוב דשייר קני הלוקח או לא. אלא לדמי שאמר לו שדי אני מוכר לך חוץ מחצי שדה פלוני שאיני נותן לך באותן דמי שקנית זו. הכא נמי להיכא דאמר ליה שדי אני מוכר לך חוץ מחצי חרוב פלוני שאיני מוכר בדמים של שאר חרובין דעלמא אלא בדמים יקרים ולא קנה כלום מן החרוב. והכא נמי מוגה בספר לישנא אחרינא אלא דלא קני הכא נמי לא קני: בשטר. שכתב בשטר והעיד עדים כמה הפקיד לו: מגו דאי בעי א"ל נאנסתי מהימן. האי דקאמר נפקד זה נאנסתי הוא הדין נמי הוה טעין נגנבה לו או נאבדה היה פטור דש"ח הוא וש"ח פטור מגנבה ואבדה. אלא מש"ה אמר נאנסתי דאפי' א) שואל דחייב על הכל פטור אי טעין נאנסתי. או דלמא מצי אמר ליה המפקיד אם איתא דהחזרת לי שטרך בידי שיש לך משלי כך וכך מאי בעי: א"ל. אפי' הכי נאמן: אמר ליה ולטעמיך כי אמר ליה נאנסתי מי מצי א"ל שטרך בידי מאי בעי. אלא לא מצי א"ל הכי נמי בהחזרתי לך לא מצי א"ל שטרך בידי כו':

א) נראה דט"ס וצ"ל דאפי' ש"ש דחייב כו'